

Ook dan mag hij met volle vrijmoedigheid onthefving vragen.

Want voor wie geen dominee is, gaat de vervulling van zijn levenstaak voorop.

Maar daar zijn ook andere gevallen.

Het is mogelijk, dat iemand over meer tijd en kracht beschikt, dan zijn dagelijksch werk van hem vraagt.

En nu heeft hij allerlei dingen in zijn leven opgenomen.

Hij is lid van allerlei organisaties en neemt een werkzaam aandeel in het leven van die verenigingen, waardoor hij vrijwel elken avond is bezet.

Of, hij heeft allerlei baantjes er bij genomen, die hem een zoet winstje opbrengen, waardoor hij zijn hoofd-inkomen vrijwel opvoert —; en die bijbaantjes leggen beslag op zijn tijd, avond aan avond.

Hier nu komt de moeilijkheid.

Om nu eens bij het laatste geval te beginnen.

Als ik met een broeder, die er zoo voorstaat, zou moeten praten over het al of niet aanvaarden van zijn ambt, dan zou ik dit tegen hem zeggen:

„Lieve broeder; waarvoor probeert u nu, door al die, uw leven zoo druk makende baantjes, uw inkomen te vergrooten? Is het, omdat uw gezin dat noodig heeft, of is dat enkel maar omdat gij geld zulk mooi goed vindt, omdat ge graag geld wilt vergaren, of omdat luxe u zoo zoet is?”

Ik zou hem dat heel ernstig op het hart binden. En als hij dan zou moeten toegeven, dat hij, noch voor zichzelf, noch voor zijn gezin die extra inkomsten noodig had, dan zou ik zeggen: „Broeder, dan geloof ik, dat de Heere van u vraagt, dat ge nu eens uw vrijen tijd in dienst stelt van 's Heeren Kerk en Koninkrijk, in stee van aan uw eigen portemonnaie.”

Dat zou ik ook elken kerkeraad willen zeggen.

Als het gaat over tal maken; en daar wordt een broeder voorgesteld, die het zoo erg druk heeft, maar het staat vrijwel vast, dat die broeder het zichzelf zoo druk maakt, om der wille van het geld; en hij heeft verder uitnemende qualiteiten voor het ambt; wel, candideer dien broeder; en als hij gekozen wordt, en hij onthefving zou willen vragen, stel hem dan, ernstig en leeder, voor deze vraag: of hij het wagen durft zóó het goud te dienen boven God.

Wat mij aangaat, ik zou ieder, die in zoo'n geval verkeert, ieder die zou moeten toegeven, dat het, welbeschouwd, alléén liefde tot het geld is, waardoor hij er toe komt, onthefving te vragen, uit den grond van mijn hart adviseeren: „overwin uzelf in de kracht des geloofs, luister naar de roepstem Gods, en ga in tot het ambt.”

• • •

En nu het andere geval; het geval van iemand, die, zonder dat hij daaraan iets verdient, een zóó werkzaam aandeel heeft in het leven van onderscheidene organisaties, dat het werk, verbonden aan het ouderling- of diakenschap, daarmee niet is te combineeren.

Wat moet zulk een broeder, indien hij toch gekozen en benoemd wordt, doen?

Het komt mij voor, dat hier niet allen over één kam kunnen worden geschoren.

Alles hangt hier af van de vraag: welke waarde iemands werk in die onderscheidene organisaties heeft.

Is het een zaak van liefhebberij of een bewust dienen van het Koninkrijk der hemelen op maatschappelijk en staatkundig erf?

Kan hij, zooveel wij menschen kunnen zien, gemakkelijk vervangen worden, of is er geen opvolger te vinden?

Als b.v. iemand lid is van een schaak- of damclub, van een muziekgezelschap, een zangvereniging of iets dergelijks, dan zal hij, om zich daarin te kunnen handhaven, geen onthefving van het ambt mogen vragen.

Als iemand verdienstelijk penningmeester of secretaris is van een vakorganisatie, van een kiesvereniging, maar — zijn werk heeft in hoofdzaak administratieve beteekenis, zoodat hij met een weinig zoeken en goeden wil, wel door een ander zal zijn te vervangen, dan mag hij om zijn functie te kunnen behouden, zich aan het ambt niet onttrekken.

Anders staan de zaken, wanneer een broeder de geestelijke stuwkracht is van de Christelijk politieke of sociale actie. Menschen, die in deze dingen inderdaad stuwende, leidende figuren zijn, worden er niet veel gevonden. Wanneer nu een broeder de eerlijke overtuiging heeft (en daarvoor behoeft men heelmaal niet pedant te zijn) dat, wanneer hij afreedt, naar den mensch gesproken, die actie, die hij met al zijn toewijding diende, in elkander zou zinken, dan mag hij m.i. den kerkeraad de vraag voorleggen of deze ook niet, met hem, van oordeel is, dat hem onthefving moet worden verleend.

En het komt mij voor, dat een kerkeraad in sommige gevallen zal moeten toegeven, dat de zaak des Konings beler gediend wordt wanneer die broeder blijft op de plaats, waar hij staat, dan wanneer hij, zijn arbeid in den steek latende, ouderling of diaken zou worden.

En het lijkt mij absoluut verdedigbaar, dat een kerkeraad zoo'n broeder, om een dergelijke reden, bij de candideering passeert.

Natuurlijk vervalt dit motief voor onthefving, wanneer in de gemeente overigens geen geschikte ambtsdragers zouden zijn te vinden.

Dan gaat de Kerk des Heeren voor alle andere dingen, dan zou men de vervulling van de, door de ambtsaanvaarding van den bewusten broeder leeg gekomen plaats, biddend aan den Heere moeten overlaten.

Maar waar er verder wel ambtsdragers te vinden zijn, lijkt het mij niet goed om een broeder, die voor de taak, waarin hij werkt, zulke buitengewone gaven heeft, van die taak weg te roepen.

Vroeg iemand mij advies in zulke gevallen, ik zou antwoorden:

„Broeder, onthefving moogt ge alléén vragen, als gij werkelijk de overtuiging hebt, dat gij, door te blijven wat gij zijt, het koninkrijk der hemelen beter kunt dienen, dan gij het zoudt doen als ouderling of diaken; eigen voorkeur mag hier geen doorslag geven. Het is de Heere, Die tot het ambt roept en onthefving vragen mag men alléén om 's Heeren wil, om Zijnszelfswil.”

D. v. D.

LITERATUUR EN KUNST

Kleine levens.

G. van Bokhorst: De Stille Strijder. — G. F. Callenbach, Uitgever, Nijkerk.

In snel tempo volgen de boeken van G. van Bokhorst elkaar op. Was hij voor enkele jaren

nog een geheel onbekende, nu heeft hij reeds drie boeken op zijn naam staan.

Na „Onder lage daken” verscheen het vervolg: „Menschen ontmoeten elkander”, in welke boeken het leven van Mijs Wortel beschreven werd met een uitvoerigheid, niet geheel evenredig aan de belangrijkheid van het gegeven.

Beide deelen beschreven het dorpsleven in het Gooi, gedurende de eerste twintig jaren dezer eeuw, waardoor Van Bokhorst opgenomen werd onder de schrijvers van den modernen streekroman.

Ook zijn nieuwste boek, „De Stille Strijder” heeft het zelfde dorpsmilieu tot achtergrond en speelt in den zelfden tijd. In het begin van het boek wordt de Boerenoorlog genoemd, terwijl het afloopt in de eerste jaren na den grooten oorlog.

Bij zooveel overeenkomst, bestaat er evenwel een groot verschil in opvatting. Ging in de eerste boeken het leven van den hoofdpersoon dikwijls onder in de bonte reeks van dorpsafereeltjes, waardoor het verband heel los kwam te zitten, hier heeft de schrijver op dit punt een groote mate van zelfbeheersching getoond. Deze gaat hier zelfs zoo ver, dat het dorp op een zoo grooten afstand komt te liggen, dat we nauwelijks het zien. Hadden de handelende personen niet hun dialect gesproken, dan zou de plaats van handeling amper zijn opgevallen. Een streekroman is het in zooverre dan ook niet geworden. De streek — het Gooi — dient niet om typische psychische eigenschappen van den hoofdpersoon te verklaren. Karakter als deze komen overal voor op het platteland, ze zijn niet gebonden aan den grond waarop de personen leven. Een groot voordeel levert dit hier op, n.l. dat Van Bokhorst niet zoo overdadig dikwijls zelfde dialectische gezegden aanhaalt als in zijn vorige boeken.

Ook het tweede lid van de samenstelling, streekroman, kan men moeilijk toepassen op dit boek. Bij het woord roman verwacht men meer dan hier gegeven wordt. Wie hier de uitwerking van een probleem verwacht, komt bedrogen uit, want een probleem-boek is het allerminst en wil het ook niet zijn. Zelfs van zielkundig gemotiveerde karakterverandering is hier geen sprake. De hoofdpersoon is aan het eind dezelfde nog van het begin. Zijn verandering blijft bepaald bij enkele uiterlijke kleinigheden. Maar ook dit kan men niet een bezwaar noemen, want het is zoo gewild. Daarom komt er geen geforceerde bekeering in het boek voor. Op zijn korte sterfbed ligt de hoofdpersoon, Barend, grootendeels bewusteloos. Maar de enkele trekjes die de schrijver geeft, doen ons Barend zien als een geloovig man, die in zijn leven niet openlijk getuigde, zich zelfs niet durfde rekenen tot de geloovigen, omdat de kenmerken niet alle bij hem gevonden werden, maar die toch diep in zijn hart zich een kind van God wist.

Toch is het godsdienstig element niet het gelukkigst beschreven. De schrijver wil blijkbaar doen zien menschen die vroom zijn, maar zonder eenige leerstelligheid. Er worden tamelijk dikwijls psalmen gezongen, door den vader vooral, maar noch hij, noch zijn vrouw, noch zijn knappe zoon, die trouw kerkganger was en op een christelijke normaalschool is opgeleid, weten wat de drie formulieren bevatten, die de zoon als onderwijzer zal moeten onderteekenen. Ook kunnen vader en moeder, die zelfs niet-eerlijke „handigheidjes” aan de hand doen, om hun zoon maar spoedig een meestersplaats te bezorgen, er zich volkomen kalm bij neerleggen, als hem een plaats ontgaat, omdat hij het „bijbelsche” standpunt

aankondiging des Heeren over Chorazin en Bethsaida en Kapernaüm, dat Hij deze dankzegging uitsprak. Dat kunnen we zien uit Luc. 10:21. In dat hoofdstuk wordt de aanstelling, lastgeving en uitzending der 70 of 72 verhaald. En dan volgt in vs. 13—15 het wee over deze Israëlietische en Galileesche steden. Daarop deelt Lucas des blijden terugkeer dezer uitgezonden mede die zeggen: Heere, ook de duivelen onderwerpen zich aan ons in Uwen naam. Zij hadden in 's Heeren kracht en door Hem geloovig aan te roepen en er bij te noemen, meer kunnen doen, dan zij verwacht hadden, en dan de Heere uitdrukkelijk hun genoemd had. En dan schrijft Lucas: en auten te hoorai verheugde zich Jezus in den Heiligen Geest en zeide: Ik dank U, Vader. Heere des Hemels en der aarde, dat Gij deze dingen verborgen hebt voor wijzen en verstandigen, en hebt ze aan kinderken geopenbaard. Ja, Vader, want alzoo is geweest het welbehagen voor U.

Nu geeft „en auten te hoorai”, in die ure, een preciezer tijdsbepaling, dan het „en ekeinoi tooi kairooi”, bij die tijdsgelegenheid, van Mattheüs. De Heere had nu enerzijds gezien het schrikkelijke verderf, dat het ongeloofge Israël zich werkte met zijne hooge genadebevoorrechtiging van besnijdenis, afkomst van Abraham, wet en offerdienst, Gods instellingen en heilsopenbaring in schaduw of symbool, door wat de in dezen meest bevoorrechte steden der Joden deden en wat haar daarom wachtte. Daartegenover had Hij nu ook aanschouwd aan de blijde en dankbaar terugkeerende zeventig of twee en zeventig uitgezonden, die in Hem geloofden en uit Hem hunne

verdedigde hervormde door de be- zien te we- hier niet de leer.

Het boek een eenvo- zich opw- eenige we- zal komen- wensch zie- ondanks d- sonificeer- ten, dat de- ver zal be- hoogmoed- anderen- partij wam- de opzicht- van het s- het groeier- wordt, ver- ligheid, de- hij een zo-

Vooraf- ten voet- schrijver- werkmensc- onbewogen- voldoende- spannen- wijze van- lijke gawe- krijgt dit- die weldad- zich in di- hoofdpers- en krijgt h- krimpende- dersgezin- hoofdonde- wordt het- huwelijk- tersdochte- gevolg vat- hoofdpers- meer aan- daardoor- in de foul- geeft, die l- hebben.

Een bez- vating va- in het lev- hun inner- als het w- daar telke- hen alleer- eigenaardi- met hen- eigenaardi- en Nederl- Zijn bege- beelden in- hem toe c- realistisch- door de l- die hem- van de m- perking is- Op den- gen en te- zijn vaak

kracht ha- in Hem v- woord ee- van heile- verstandig-

God na- heilsopenl- zen en ve- Dien als- in de pla- dige instel- en men a- in stee vi- zin en de- de eenvo- Christus- elgen wer- uit. Hij d- doet, zoo- de verwer- oolmoedig- overgeven- een kinde- bedienen- vork en n- gaat, om- af te snij- bij Israël- en dienste- worpen, gestort.

Daarom- deed Hij- voudige n- van Zijne

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHEPSEN

De Nieuwe Bedeeling in hare noodzakelijkheid en rijke ontferming tegenover de Oude.

III.

Zoo zag de Heere het oordeel over Israël, die in genade zoo hoog bevoorrecht, de schrikkelij- heid van het oordeel, omdat zij Hem verwierpen. Hunne hooge heilsbevoorrechtiging deed hen, nu zij Hem verwierpen, te ontzettender toekomst tegengaan. En waarom verwierpen zij Hem? Om- dat Hij niet overeen kwam met het beeld, dat zij van hunnen te wachten Messias zich uit Gods heilsopenbaring, wet en instellingen, gevormd had- den. Zij hadden geboorte uit Abraham, besnij- denis, offer, wet, Gods Woord, verkeerd vertolkt, alsof zij daaruit eene eigene gerechtigheid konden en moesten zoeken, inplaats van de genade en gerechtigheid Gods in Christus verwachten. Met hunne wet wierpen zij den Christus Gods uit, hunne hoofden vooraan: Wij hebben eene wet, en naar onze wet moet Hij sterven. En zij deden Hem kruisigen. Niet Dezen, laat Barnabas los, en kruisig Hem. Israëls genadebevoorrechtiging, zijn ceremoniële wetten en offerdienst, brachten er hen toe om hunnen Heiland te verstooten en aan het kruis te nagelen. Inplaats van heil, werkten die hun te schrikkelijker oordeel. Daar- om moest die weg, en moest Gods heilsopen- baring eenen anderen vorm aannemen. De scha-

duwendienst, waarbij de mensch moest nadenken en verklaren, maar zich ook deerlijk kon vergissen, zooals aan Israël bleek, moest vervan- gen worden door eenen anderen vorm, door de klare en duidelijke prediking van den Christus Gods en Zijn heil en Gods loutere en volle genade in Hem, de kracht Gods en de wijsheid Gods, hoewel den Jood eene ergernis en den Griek dwaasheid, de heilsopenbaring door de „dwaas- heid der prediking”.

Toen de Heere het schrikkelijk oordeel over Chorazin en Bethsaida en Kapernaüm, en daar- mede over het gansche ongeloofige en onbekeer- lijke Israël, gezien en aangekondigd had, en waarin zoo ontzettend droef uitkwam, hoe vree- selijk Gods hooge begenadiging ten verderve werkt, wanneer zij niet geloovig en naar haren rechten zin aangenomen wordt en tot behoudenis vlucht, toen, in dien tijd, zeide de Heere: Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor wijzen en verstan- digen verborgen hebt, d.i. van hen weggenomen hebt, hun die ontnomen hebt. Zij hadden er zich slechts te schrikkelijker verderf door ge- werkt. Dat moest ophouden. Die openbarings- wijze moest weg, en had God weggenomen. Die werkte door 's menschen dwaasheid en verkeerd- heid geheel foutief en ten oordeel. Daarom deed God die eindigen, uit erbarming met het schuldige Jodendom en menschdom, opdat het zich daar- mede niet nog erger zou bezondigen en doen veroordeelen. En met die genadige wegneming Gods was de Heere Jezus het geheel eens. Ik dank U, Vader. Hij zag daarin Gods ontferming.

Maar toch was het niet vlak op die oordeels-

eft hij reeds

n het vervolg:
welke boeken
even werd me
nredig aan de

psleven in het
g jaren dezer
genomen werd
dernen streek-

Stille Strijder
achtergrond en
begin van het
md, terwijl het
grooten oorlog,
er evenwel een
in de eerste
arsoon dikwijls
rpstafereltjes,
wam te zillen,
en groote mate
gaat hier zelfs
grooten afstand
et zien. Hadden
dialect gespro-
ling amper zijn
et in zooverre
— het Gooi —
eigenschappen
ren. Karakters
het platteland,
grond waarop
rdeel levert dit
t zoo overdadig
en aanhaalt als

stelling, streek-
en op dit boek
men meer dan
uitwerking van
rogen uit, want
nst en wil het
ig gemotiveerde
nake. De hoofd-
e nog van het
aald bij enkele
dit kan men
is zoo gewild
bekeering in het
ligt de hoofd-
wusteloos. Maar
geeft, doen ons
an, die in zijn
elks niet durfde
de kenmerken
t, maar die toch
van God wist
nt niet het ge-
wil blijkbaar
zijn, maar zou-
len tamelijk dik-
n vader vooral
och zijn knappe
en op een chris-
t, weten wat de
zoon als onder-
t. Ook kunnen
erlijke „handig-
hun zoon maar
zorgen, er zich
hem een plaats
sche” standpunt

morazin en Bel-
eze dankzegging
uit Luc. 10: 21
elling, lastgeving
ld. En dan volgt
de Israëlitische
leert Lucas den
onden mede
en onderwerpt
Zij hadden in
geloovig aan te
er kunnen doen
n de Heere uit-
En dan schrijft
ugde Zich Jezus
dank U, Vader,
dat Gij deze
zen en verstan-
ns geopenbaard
het welbehagen

in die ure, een
en ekeinooi too-
van Mattheüs
zien het schrik-
vyge Israël zich
voorrecht van
m, wet en offer-
ilsopenbaring in
e in dezen meest
den en wat haat
had Hij nu ook
dankbaar terug-
eventig uitgezou-
uit Hem hunn

verdedigde tegenover het „gereformeerde” van het hervormde schoolbestuur. De lezer moet hier, door de beknoptheid van den schrijver, zelf maar zien te weten te komen of de jonge onderwijzer hier niet de dupe is van zijn onbekendheid met de leer.

Het boek geeft uitvoerig het levensverhaal van een eenvoudigen arbeider, die door hard werken zich opwerkt tot gemeentewerkman en wiens eenige wensch het is dat zijn zoon hooger op zal komen, onderwijzer zal worden. En deze wensch ziet hij langzaam aan in vervulling gaan, ondanks de afkeuring der menschen, hier geper-sonificeerd in den opzichter, die het niet kan zeten, dat de zoon van zijn ondergeschikte het zoo ver zal brengen. De botsing tusschen den nederigen hoogmoed van den vader en de wangunst der anderen breekt los in de ongetemperde scheldpartij waartoe de vader zich laat verleiden als de opzichter niet eerbiedig genoeg het bericht van het slagen opneemt. Hoe voorireffelijk ook het groeiend zelfbewustzijn van Barend geteekend wordt, verdoken onder een schijnbare onverschilligheid, de uitbarsting komt mij te geforceerd voor bij een zoo kalm man als Barend is.

Vooral Barend en zijn vrouw Beertje, worden ten voeten uit geteekend. Volkomen heeft de schrijver zich ingeleefd in de karakters van deze werkmenschen. De opkomende vraag of een zoo onbewogen leven van doodgewone menschen wel voldoende is, om de aandacht van de lezers gespannen te houden, wijkt geheel terug door de wijze van beschrijving. Dank zij vooral de heerlijke gave van den humor, die de schrijver bezit, krijgt dit eenvoudig leventje een kleur en glans die weldadig aandoen. Juist doordat Van Bokhorst zich in dit boek uitsluitend bepaald heeft tot zijn hoofdpersonen, leeren we hen volkomen kennen en krijgt hun leventje van allen dag betekenis. De krimpde afstand tusschen het eenvoudige arbeidersgezin en het deftige huishouden van den hoofdonderwijzer, wordt prachtig geteekend, al wordt het slaan van de brug over de kloof, het huwelijk van den arbeiderszoon met de meestersdochter, in het duister voltrokken. Dit is een gevolg van schrijvers taktiek hier, om alleen de hoofdpersonen te geven, waardoor vele anderen meer aangeduid dan uitgebeeld worden. Maar daardoor vervalt tevens de schrijver maar zelden in de fout van vroeger, dat hij dorpsafereltjes geeft, die letterlijk niets met het verhaal te maken hebben.

Een bezwaar heb ik echter nog tegen de opvatting van den schrijver. Daar er weinig gebeurt in het leven van deze menschen, laat hij vooral hun innerlijk leven zien. Deze menschen denken als het ware hardop, en de schrijver gaat zich daar telkens inmengen. Geen oogenblik laat hij hen alleen, voortdurend wordt de lezer op iets eigenaardigs gewezen. Tenslotte denkt de schrijver met hen mee, in hun eigen taal, waardoor een eigenaardige vermenging plaats heeft van dialect en Nederlandsch in de taal van den schrijver. Zijn begeerte om de menschen heelemaal uit te beelden in al hun denken en zeggen verleidt er hem toe dingen neer te schrijven die tot de laag realistische beschrijvings-kunst behooren, waardoor de lezer onsmakelijkheden te slikken krijgt, die hem doen griezelen, zonder dat het beeld van de menschen daardoor scherper uitkomt. Beperking is nog zeer wel mogelijk.

Op den stijl heeft deze drang om alles te zeggen en te laten zien natuurlijk invloed. De zinnen zijn vaak heel kort en volgen elkaar als slagen

kracht hadden, wat heil en zaligheid het geloof in Hem wrocht. En zoo spreekt Hij in dit dankwoord eenerzijds van heilsverberging, anderzijds van heilsopenbaring: verberging voor wijzen en verstandigen, openbaring aan kinderkeus.

God nam het heil niet weg. Hij veranderde de heilsopenbaring. Den vorm geschikt als voor wijzen en verstandigen, volwassenen, nam Hij weg. Dien als voor kleine kinderen stelde Hij er voor in de plaats. Ceremoniën, offerdienst, zinnebeeldige instellingen, waarbij redeneering vereischt is, en men aan het uitwendige kan blijven hangen, in stee van door te dringen tot den geestelijken zin en de eigenlijke bedoeling, vervangt Hij door de eenvoudige en klare prediking van Zijnen Christus en van het geloof in Hem. 's Menschen eigen werk ook in de toeëigening sloot Hij gansch uit. Hij doet nu weten, dat Hij alleen het alles doet, zoowel in de toepassing des heils als in de verwerving. Het komt enkel aan op gelooven, ootmoedig en van harte aannemen, zich geheel overgeven aan Gods genade in Christus, zooals een kindeke geheel bediend wordt en zich laat bedienen door zijne moeder, en niet zelf lepel, vork en mes ontvangt, en daarmede aan het werk gaat, om zich slechts te slaan, te wonden, vingers af te snijden, oogen uit te steken. Zoo was het bij Israël gegaan met zijn ceremonieele wetten en diensten. Het had er zijnen Messias mede uitge- worpen, en zichzelf te dieper in den afgrond gestort.

Daarom bestelde God de nieuwe bedeeeling, en deed Hij die intreden, de bedeeeling van de eenvoudige maar duidelijke prediking van Zijn heil, van Zijnen Christus en Diens verlossingswerk,

op. Dit is geen moderne zakelijkheid, uitvloeisel van groote activiteit, van innerlijken drang om het levensgebeuren in korte grepen saam te vatten, waardoor alles wat niet beslist noodzakelijk is, wordt weggelaten, maar veelmeer van de haast om alles wat zich voordoet op te tekenen, waardoor rustige beschouwing geen plaats vindt.

Anderzijds echter is het de fout van een deugd, want ondanks dat leest men het boek met genoegen. Van Bokhorst toont zich weer de scherpe opmerker, die van een zeer eenvoudig gegeven een zuiver uitgewerkt levensverhaal weet te maken. De eenvoudige menschen worden nooit kleinburgerlijk, omdat ze zich zelf blijven. De humor weet dit verhaal geheel van eentonigheid vrij te houden en heft de tragiek van deze levens op. Ondanks de gebreken die het nog heeft, is dit boek mij beter bevallen dan de twee vorige, die lang niet slecht zijn, omdat hier menschen geteekend worden, die echt zijn.

G. r.

H. S.

OPVOEDING EN EEN ONDERWIJS

Klassiek of canoniek.

III.

Ook de veelgeliefde Augustinus lijkt mij voor het gymnasium ongeschikt als vervanging b.v. van Tacitus.

In zijn mooie inleiding op de „Bloemlezing uit Christelijke Latijnsche schrijvers” vermeldt Prof. Dr A. Sizoo, dat Augustinus een zekeren Faustus gering schatte, vanwege zijn gebrekkige kennis van de heidensche klassieken. „Later spreekt hij weliswaar meer en meer geringschattend over de werken der heidenen, maar citeert hen niettemin talloze malen”. En in de „Doctrina Christiana” vergelijkt hij deze werken met de gouden en zilveren valen, die de Israëlieten uit Egypte medenamen.

Prof. Sizoo wijst er ook op, dat de ontwikkelde Christenen van die dagen van de Grieksch-Romeinsche cultuur niet door den tijd gescheiden waren, maar er midden in stonden.

Dit feit nu, gevoegd bij de meerdere helderheid van het licht der Schrift in onzen tijd, moet ons reeds waarschuwen tegen een aanvaarden van een leiderschap dier Christenen inzake onze waardeering der antieke cultuur. Ook Augustinus is niet aan het synthese-gevaar ontkomen. En als men de verschillende perioden van zijn werkzaamheid vergelijkt, vertoont hij juist op dit punt een bedenkelijke weifeling. Een weifeling die zeer begrijpelijk is, maar die de lectuur van dezen auteur onmogelijk maakt, zonder een scherpe belichting van het onschriftuurlijke element in de synthese. Juist dit element kan op het gymnasium niet worden belicht aan de hand van een schrijver, die zelf met de synthese niet klaar kwam. Daartoe zijn de heidensche schrijvers het aangewezen materiaal.

Wat immers is het motief voor de voorkeur voor de Christelijke schrijvers? Bij Rome een misken- nen van de eigenlijke waarde der heidensche, ge- paard met een overschatten van de Christen- auteurs. Deze miskenning beteekent een misken- nen van het cultureel vaderschap en meester- schap dier heidenen, een in den grond revolution- naire mijdingsgedachte, die de Christelijke weten-

van Zijne enkele en volle genade in Hem, niet enkel ter aanbrenging der verzoening en verlos- sing, maar ook ter toepassing en uitwerking. God wil zalig maken door de dwaasheid der pre- diking. Zoo zijn wij dan gezanten van Christus' wege. Wij bidden: laat u met God verzoenen. In dat heilsbestel, en in die wijziging van heilsopen- baring, was de Heere het geheel eens met den Vader, en daarvoor dankte Hij Hem, en daarin zag Hij Gods vaderlijke erbarming, bij Zijne alles te boven gaande hoogheid en grootheid.

Zoo werpt deze dankzegging des Heeren een heerlijk licht op de verandering van de Oude in de Nieuwe bedeeeling, van die der schaduwen in die der werkelijkheid of vervulling, en hare klare prediking, en over de noodzakelijkheid dier vervanging. En zij doet ons daarin zien de groote erbarming zoowel van God den Vader, als van Christus over ons zondaren en verlorenen, om eensdeels te behoeden voor erger zonde en oordeel, anderzijds metterdaad behouden te doen worden, en te zaligen.

Is het nu nog noodig, op eenig verband van dit woord met ons werk nu, en uwen arbeid straks, te wijzen?

Laat me dan slechts puntsgewijze, zonder na- dere uitwerking, nog op een en ander uwe aan- dacht vestigen.

Ge moet hier leeren, en straks in praktijk bren- gen, de loutere en volle genade Gods in Christus, niet alleen in de heilsverwerving, maar ook in de heilstoepassing, te prediken.

Ge moet nu leeren, en straks in uwe ambts- bediening beoefenen, om Gods Evangelie klaar en duidelijk te verkondigen, zoo, dat de zaak

schap met den ondergang bedreigt zoodra men er consequent in is.

2. De overschatting van de Christen-auteurs brengt ons tot het tweede punt: daarin ligt een principiële loslaten van artikel zeven van onze Geloofsbelijdenis; een gelijkstellen van mensche- lijke geschriften met de Heilige Schrift moet nood- wendig leiden tot 't loslaten van de belijdenis van de volkomenheid der Schrift; daarom ontmoeten we, waar de Christelijke klassieken als het red- middel worden aangeprezen, steeds het onschrif- tuurlijk synthese-standpunt, onschriftuurlijk niet alleen wegens de miskenning van het cultureel vaderschap der heidenen.

Ik sprak zooveen van een Roomsche beschou- wing. Want de meer humanistisch georiënteerde gedachte ontbreekt in dien kring niet.

Ik citeer een gedeelte uit een stukje, dat blijk- baar gericht is tegen een houding, als zooveen bij Rome gesignaleerd. In „Hermeneus”, Maandblad voor de antieke cultuur, 8e jrg., 1935, no. 3, blz. 50, schrijft Dr H. Höppener, leeraar aan het R. K. Gymnasium te Eindhoven, het volgende:

ANTON COOLEN TE ATHENE.
(Maasbode, 3 Oct.)

Anton Coolen is naar de Jordaan geweest en onderweg afgestapt in Athene. Daar heeft zijn Baedeker hem in den steek gelaten. Zoo komt het, dat hij in Athene het kerkje van Daphni be- zoekt, dat halfweg Eleusis ligt. De strijd van Athene en Poseidon om het Attische land wordt in Coolen's versie een strijd tusschen goden en menschen. Maar dat is niet erg. Wel erg is, dat hij de klare weloverwogen marmer-architectuur van de Akropolis aan zijn lezers serveert als zwijmelkunst, waaraan de arme heidenen zich den traditioneelen roes dronken om hun ellende te vergeten.

Zwijmelen — en dat over het Parthenon. Soo- phrosynè in marmer. Je moet maar lef hebben.

Het belangrijke van dit stukje is m.i. niet, dat hier een stordig scribe op de vingers getikt wordt door een deskundige. Ook Dr Höppener vindt de onjuistheden van Anton Coolen niet erg. Maar wel, dat hij de Akropolis „zwijmelkunst” heeft genoemd. En de sarkastische vermelding van „arme heidenen” en „traditioneelen roes” doen aannemen, dat Dr Höppener die heidenen heele- maal zoo arm niet vindt, en dat hij dien roes aan zijn laars lapt. Dit wettigt het vermoeden, dat hier een humanistisch angehaucht Katholiek aan het woord is. En ook zoo wordt het cultureel vaderschap en meesterschap der Hellenen niet erkend. Hier wordt, zij het niet geheel consequent, hun richting voortgezet. En dat is heel wat anders. Dat is, om op het voorbeeld uit Genesis 4 terug te komen, den zin van het zwaard niet zoeken in het verbond met Noach, maar in het lied van Lamech.

Het grootste gevaar dat onze Christelijke oud- heidswaardeering bedreigt is een, misschien zwake (maar dat maakt de zaak waarlijk niet beter), synthese van de Noachitische en de Lamechiti- sche gedachte.

In een boeiend en solide artikel verdedigt Dr K. Sprey in „Stemmen des Tijds”, jrg 1935, blz. 32—47, getiteld „Klassieke Vorming” een opvatting van het begrip klassiek, die ons inderdaad verder brengt. Daar dit artikel bedoelt te handelen over de klassieke vorming, en eerst naar aanleiding

niet verborgen blijft, noch slechts onduidelijk doorschijnt, achter allerlei duisterheid en sym- boliek en rhetoriek, maar helder en scherp voor de oogen gesteld, en in volle grootheid als op het hart gebonden wordt, zonder dat de aandacht afgeleid kan worden door allerlei uitwendigheid en wat gij er bij zoudt maken.

Ge moet leeren in alles bij het licht van Gods Woord zeer zeker ook Zijn oordeel, maar niet minder Zijne ontfemming op te merken en in het licht te stellen, ook bij wat eerst of enkel reden tot droefenis schijnt te geven.

Ge moet u in Gods werk en Woord verdiepen, en op den samenhang dier werken en van dat Woord acht geven, om zoo de volle heerlijkheid en genade Gods in het licht te stellen.

Ge moet uwen arbeid nu en steeds doen als voor Gods aangezicht. Dan zult ge ook, bij wat ge ervaart, hetzij droef, hetzij blijde, God mogen danken voor Zijne wijsheid en goedheid, omdat Hij het steeds alles wel maakt, al zien wij dat niet immer terstond.

Laat me eindigen met de bede, dat de Heere ons geve om nu en steeds onzen arbeid te doen naar Zijnen wil, in Zijne kracht, door Zijnen Geest, op die wijze, als onze Heiland ons daarin is voor- gegaan.

En schenke Hij ons om Christus wil Zijnen rijken zegen.

S. GREIJANUS.